

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં.૧૨૮૫૫/૧૯૯૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. એચ. વોરા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?

૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?

=====

ગુજરાત ફ્લૂરોકેમિકલ્સ લિ. અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

આવકવેરા આયોગ્ય અને ૩ અને ૧ સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી બી.એન. કારિયા, વિદ્વાન વકીલ, શ્રી આર.કે. પટેલ, વકીલ તરફથી,
અરજદાર(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટે

શ્રી મનીષ આર. ભટ્ટ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ, સામાવાળા(ઓ) ક્રમાંક ૨ – ૪
માટે

સામાવાળા(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટે નોટિસ બજાવવામાં આવી છે.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. એચ. વોરા

તારીખ : ૩૦/૦૧/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ)

૧. હાલની મેટર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા શક્ય તેટલી વહેલી તકે સાંભળવાનો નિર્દેશ કરાયેલ હોવાથી, અમે આ મેટર હાથ પર લીધો છે અને અંતિમ નિરાકરણ માટે બંને પક્ષોની તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળી છે.

૨. અમે સંક્ષિપ્તમાં નોંધીએ છીએ કે અરજદારે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ વિવિધ રાહતો માટે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, સામાવાળાઓને ૧ જુલાઈ, ૧૯૮૭ થી ૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૯૦ સુધીના સમયગાળા માટે પરતફેરની રકમ પર વ્યાજના સ્વરૂપે વળતર અર્પણ કરવા અંગે યોગ્ય દિશાનિર્દેશ આપવાનો હુકમ મળે તે માટે આ અરજિ દાખલ કરી છે. આ અરજિ અગાઉ આ અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠ દ્વારા (કોરમ: જે. એમ.

પંચાલ અને શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિજે.) તા. ૩.૭.૨૦૦૭ના ચુકાદા દ્વારા અંતિમ રીતે સાંભળવામાં આવી હતી અને નક્કી કરવામાં આવી હતી અને આ અદાલતે, હુકમમાં નોંધાયેલા કારણોસર, વિશેષ કરીને સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ અને અન્ય, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૬) ૨૮૦ આઈ.ટી.આર. ૬૪૩ (એસ.સી.) માં પ્રસિદ્ધ થયો છે, તે કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના આધારે, નીચે મુજબના દિશાનિર્દેશો આપ્યા હતા:—

“૧૦. આ ઉદ્ધૃત કરાયેલ ઉપરોક્ત સૂચના સર્વોચ્ચ અદાલતે સેન્ડવિક એશિયા લિ. (ઉપરોક્ત) મામલે આપેલા ચુકાદાના આધારે જારી કરવામાં આવી છે, તે ઉલ્લેખનીય છે. તેથી, આ અદાલતનું મત છે કે અરજદારને કાયદેસર રીતે ચૂકવવાપાત્ર રકમોના ચુકવણીમાં થયેલ વિલંબ માટે, જે રકમો ખોટી રીતે અને કાયદાના વિરુદ્ધ રોકી રાખવામાં આવી હતી, વ્યાજ સ્વરૂપે વળતર મેળવવાનો હક રહેશે. ઉપરોક્ત ચર્ચાનો નેટ પરિણામ એ છે કે અરજી સ્વીકારવી પડશે.

૧૧. ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજિ સફળ થાય છે. નીચેના ત્રણ આદેશો, અર્થાત્; (૧) પરિશિષ્ટ-એન પર રજૂ થયેલો, વડોદરાના આવકવેરા આયુક્ત દ્વારા ૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૨ના રોજ પસાર કરાયેલ હુકમ, જેમાં અધિનિયમની કલમો ૨૪૩(૧)(બી), ૨૪૪(૧એ) અને ૨૧૪(૨) હેઠળ તે સ્વીકાર્ય નથી તે આધાર પર અરજદારનો પરતફેર પર વ્યાજનો દાવો સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો; (૨) અરજિ સાથે પરિશિષ્ટ-પી તરીકે રજૂ થયેલો, ગુજરાત,

અમદાવાદના મુખ્ય આવકવેરા આયુક્ત દ્વારા ૧૮ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૩ના રોજ પસાર કરાયેલ હુકમ, જેમાં સ્ત્રોતે કપાયેલ વેરાની વધારાની રકમ પર વ્યાજ ચૂકવવાનો ઇનકાર એ આધાર પર કરવામાં આવ્યો હતો કે સ્ત્રોતે કપાયેલ વેરાની વધારાની રકમ આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈ હુકમના પરિણામે નહોતી; અને, (૩) અરજિ સાથે પરિશિષ્ટ-આર તરીકે રજૂ થયેલો, ભારત સરકાર દ્વારા ૧૯ એપ્રિલ, ૧૯૯૩ના રોજ પસાર કરાયેલ હુકમ, જેમાં કેસના તથ્યો પર અધિનિયમની કલમ ૨૪૪(૧એ)ના ઉપબંધો લાગુ નહીં પડે તે આધાર પર પરતફેર પર વ્યાજ મંજૂર કરવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો, તે દ્વારા રદ કરવામાં આવે છે. સામાવાળાઓને હુકમ આપવામાં આવે છે કે તેઓ અરજદારને ૧ જુલાઈ, ૧૯૮૭થી ૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૯૦ સુધીના સમયગાળા માટે પરત કરવામાં આવેલી રકમ પર વાર્ષિક ૯%ના દરે વ્યાજરૂપે વળતર આપે તેમજ આ ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોના અનુસંધાનમાં મંજૂર કરવામાં આવનાર વ્યાજની રકમ પર પણ વાર્ષિક ૯%ના દરે ચાલુ વ્યાજની ચુકવણી કરે. ઉપર દર્શાવેલ હદ સુધી નિયમને નિરપેક્ષ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ હુકમ નહીં.”

૩. ઉપરોક્ત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આ અદાલતે, સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ અને અન્યો (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપર દર્શાવેલ નિર્ણયના આધારે, સામાવાળાઓને અરજદારને પરતફેરની રકમ પર ૧ જુલાઈ, ૧૯૮૭થી ૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૯૦ સુધીના

સમયગાળા માટે વાર્ષિક ૯% ના દરે વ્યાજરૂપે વળતર આપવા નિર્દેશ કર્યો હતો, અને વધુમાં વ્યાજની રકમ પર ૯% ના દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ કર્યો હતો, એટલે કે વાર્ષિક ૯% ના દરે સાધારણ વ્યાજ તથા સાધારણ વ્યાજની રકમ પર વધુ ૯% ના દરે વ્યાજ.

૪. એવું જણાય છે કે ઉપરોક્ત સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણયને રેવન્યુ દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એસ.એલ.પી.(સી) નં. ૧૧૪૦૬ ઓફ ૨૦૦૮ ની કાર્યવાહી ખાતે પડકારવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, પરવાનગી મંજૂર થતા, તેને સિવિલ અપીલ નં. ૩૫૦૭ ઓફ ૨૦૧૪ તરીકે ક્રમાંકિત કરવામાં આવી હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે, ઉક્ત એસ.એલ.પી./સિવિલ અપીલમાં, પોતાના તા. ફેબ્રુઆરી ૨૬, ૨૦૧૪ ના નિર્ણય દ્વારા, નીચેના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયની વિચારણા કરી

સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ.

આવકવેરા આયુક્ત અને અન્ય (પૂર્વોક્ત), જેને અનુસરે ત્યારબાદ દ્વારા વિચારવામાં આવ્યો છે

સર્વોચ્ચ અદાલતની વિશાળ પીઠ દ્વારા, નીચેના કેસમાં

આવકવેરા આયુક્ત, ગુજરાત વિ. ગુજરાત

ફલુઓરો કેમિકલ્સ, જેનો અહેવાલ (૨૦૧૪) ૧ એસ.સી.સી., ૧૨૬ માં પ્રકાશિત છે અને અંતે ફકરા ૧૫, ૧૬ અને ૧૭ દ્વારા નીચે મુજબના નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા:—

“૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે હાઈકોર્ટે આપેલો ચુકાદો અને હુકમ રદ કરીએ છીએ અને સામાવાળા દ્વારા અહીં વડી અદાલત સમક્ષ દાખલ કરાયેલી રિટ અરજીના પુનર્વિચાર માટે, આ અદાલતે કમિશનર ઓફ ઈનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફલુઓરો કેમિકલ્સ મામલે, તા. ૧૮.૯.૨૦૧૩ના રોજ આપેલ નિરીક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખી, મામલો પાછો વડી અદાલતને પરત મોકલી આપીએ છીએ.

૧૬. તે મુજબ સિવિલ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧૭. બંને પક્ષકારોની તમામ દલીલો ખુદી રાખવામાં આવે છે. અમે વડી અદાલતને શક્ય તેટલી વહેલી તકે રિટ અરજીનો નિકાલ કરવા વિનંતી કરીએ છીએ. તે મુજબ હુકમ કરવામાં આવે છે.”

૫. ઉપરોક્ત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલ અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ બાબતનું પુનર્વિચારણ કરવા માટે આ અદાલતને દિશાનિર્દેશ આપ્યો હતો,

આયકર આયુક્તના મામલામાં અદાલત,

ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (સુપ્રા) અને સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં આ મામલાનો વહેલો નિકાલ થાય તે માટે અવલોકનો કર્યા છે. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, હાલની મામલો અમારી સમક્ષ યાદીમાં મૂકવામાં આવ્યો છે.

૬. અમે અરજદાર તરફથી વકીલ શ્રી આર.કે. પટેલ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કારિયા તથા સામાવાળાઓ તરફથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મનીષ ભટ્ટને સાંભળ્યા છે.

૭. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અનુવર્તી નિર્ણયમાં વળતરની ચુકવણી યથાવત્ રાખવામાં આવી છે. તેમ છતાં, વળતરરૂપે આપવામાં આવેલ વ્યાજની રકમ સ્વરૂપે વધારાનું વળતર, કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં વિશાળ ખંડપીઠના અનુત્તર નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ અદાલત દ્વારા વિશાળ ખંડપીઠના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો પણ, કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં અરજદારને વાર્ષિક ૯%ના દરે વ્યાજ સ્વરૂપે વળતર મેળવવાનો હક રહેશે, જે આ અદાલતે તેના અગાઉના તા. ૩.૭.૨૦૦૭ના નિર્ણય દ્વારા અગાઉ આદેશિત કર્યું હતું.

૮. જ્યારે સામાવાળાઓ તરફથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ભટ્ટે રજૂઆત કરી હતી કે આ માત્ર વ્યાજ પર વધારાની વળતરની રકમ મેળવવાનો મુદ્દો નથી, જે

સર્વોચ્ચ અદાલતે કમિશનર ઑફ ઇનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (ઉપરોક્ત) કેસના પાછળના નિર્ણયમાં વળતર સ્વરૂપે આપવામાં આવેલી અને મંજૂર ન કરેલી છે, પરંતુ સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરીથી દોહરાવ્યું છે કે કાયદાની જોગવાઈઓ, એટલે કે ઇનકમ ટેક્સ અધિનિયમ હેઠળ જે વ્યાજની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેનું પાલન કરવું જોઈએ. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે વ્યાજની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, ત્યાં વળતર સ્વરૂપે વ્યાજ આપવામાં આવી શકે નહીં.

૯. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી કારિયાએ, વધુ પ્રત્યુત્તરમાં, દલીલ કરી હતી કે સર્વોચ્ચ અદાલતના અનુવર્તી નિર્ણય મુજબ, જે કમિશનર ઑફ ઇનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લૂરો કેમિકલ્સ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપવામાં આવ્યો છે, જ્યારે અધિનિયમની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓ દ્વારા વ્યાજની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, ત્યારે નિર્ધારિત દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો હુકમ આપી કોઈ વળતર ફાળવી શકાય નહીં.

૧૦. રજૂ કરાયેલ દલીલની મૂળવણી કરવા માટે, ઉપર ઉલ્લેખિત સર્વોચ્ચ અદાલતના બંને નિર્ણયોને અમે વિચારણા હેઠળ લઈ શકીએ.

૧૧. સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ. કમિશનર ઑફ ઇનકમ ટેક્સ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, એ સાચું છે કે મામલો આગોતરા કરની ચુકવણી સંબંધિત હતો અને સર્વોચ્ચ અદાલતે એ પણ નોંધ્યું હતું કે આકારણીધારકને હેરાનગતિ અને વ્યથા ભોગવવી પડી હતી, પરંતુ આકારણીધારકને વળતર

આપવાના પાસા અંગે, ઉક્ત નિર્ણયમાં “સામાન્ય સિદ્ધાંતોના આધારે, આકારણીધારકને તેને યોગ્ય રીતે બાકી રહેલી રકમો પ્રાપ્ત કરવામાં થયેલા અતિરિક્ત વિલંબ માટે વળતર મળવું જોઈએ કે નહીં” એવા શીર્ષક હેઠળ, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિષેદ ૭૫ થી ૮૧ માં આ રીતે અવલોકન કર્યું છે:—

શું સામાન્ય સિદ્ધાંતોના આધાર પર અસેસીને તેને યોગ્ય રીતે પાત્ર એવી રકમો પ્રાપ્ત કરવામાં થયેલા અતિશય વિલંબ બદલ વળતર મળવું જોઈતું હતું?

અપીલકર્તા તરફના વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરે છે કે તેને તેની રકમોના ઉપયોગથી ૧૨ થી ૧૭ વર્ષ સુધીની અવધિ માટે વંચિત રાખવામાં આવી છે તે નકારી શકાય તેમ નથી. આ પણ નકારી શકાય તેમ નથી કે આવી વંચિતતા માત્ર રાજસ્વ તંત્રની તે કાર્યવાહીનું પરિણામ છે, જેને આ અદાલતે અધિનિયમની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ હોવાનું ઠરાવ્યું છે; સામાન્ય સિદ્ધાંતોના આધારે, આવી વંચિતતા માટે તેને વળતર મળવું જોઈએ.

વિરોધિત હુકમમાં, બોમ્બે હાઈકોર્ટે એવો નિષ્કર્ષ આપ્યો છે કે કોઈ વળતર ચૂકવવાનું આવશ્યક નથી, કારણ કે “... પક્ષકારો વચ્ચે ગંભીર વિવાદ હતો, જે અંગે અંતે આ અદાલતે ૩૦.૦૪.૧૯૯૭ ના રોજ આપેલા હુકમ અનુસાર ચૂકવણી કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. નિર્વિવાદ રીતે, તે અનુસારની રકમ ૨૭.૦૩.૧૯૯૮ ના રોજ ચૂકવવામાં આવી હતી. ...” અદાલતે વધુમાં એવું પણ ઠરાવ્યું કે, વિવાદનો નિકાલ થયા પછી રકમ ચૂકવવામાં આવી હોવાથી, નાણાંની કોઈ ગેરકાયદેસર અટકાયત થયેલી નહોતી. કોઈપણ સત્તાધિકારી

કદીપણ ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી સ્વીકારીને માત્ર ચૂકવણી કરવાનો ઇનકાર કરી શકે નહીં. દરેક એક કેસમાં સત્તાધિકારીએ ઓછામાં ઓછું તો એવો દાવો કરવો જ પડે કે તે કાયદા અનુસાર કાર્ય કરી રહી છે અને તેથી કોઈ ને કોઈ કારણસર તેની ચૂકવણી કરવાની જવાબદારી નથી. જ્યારે અદાલતો દ્વારા સત્તાધિકારીના દાવાઓ અસ્થિર અથવા ભૂલભર્યા હોવાનું જણાય છે, ત્યારે તેનાથી આવશ્યક રીતે એવો નિષ્કર્ષ નીકળે છે કે સત્તાધિકારીએ કાયદા અનુસાર ન વર્તી ગેરરીતે કાર્ય કર્યું છે અને વંચિત કરાયેલા પક્ષકારને વળતર મળવું જ જોઈએ. જો વડી અદાલતનો નિર્ણય યથાવત્ રાખવામાં આવે, તો તેનો અર્થ એવો થશે કે જ્યાં સુધી આ અદાલત એમ ન ઠરાવે કે તેમનો અભિગમ કાયદા અનુસાર નથી, ત્યાં સુધી સત્તાધિકારી દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસર અટકાયત કદી થઈ જ શકે નહીં. તેથી, આ મુદ્દા પર પણ વિરોધિત ચુકાદો ટકી શકતો નથી અને તેને રદ કરવો જોઈએ.

હાલના સંદર્ભમાં, કેન્દ્રીય ઉત્પાદન શુલ્ક વિભાગ દ્વારા કેન્દ્રીય ઉત્પાદન શુલ્ક અધિનિયમ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૩૫એફ અને કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૨૯ઈના અનુસંધાને કરાયેલી જમા રકમની પરતફેરના વિષયક વેપાર સૂચના અંગે જારી કરાયેલા પરિપત્રનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય છે. તે પરિપત્ર નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે:

"સીઈએ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૩૫એફ અને કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૨૯ઈ હેઠળ કરવામાં આવેલી થાપણોની પરતફેર/પરત અંગે – સ્પષ્ટીકરણો

અપીલ બાકી રહેતી વખતે કરવામાં આવેલી પૂર્વ-થાપણની પરતફેર સંબંધિત મુદ્દા અંગે બોર્ડની બેઠકમાં ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. એવો નિર્ણય લેવાયો કે વિભાગમાં સતત એવી પ્રથા રહી હોવાથી કે આવી થાપણોને શુલ્ક સિવાયની ગણવામાં આવે, અપીલકર્તા અપીલમાં સફળ થાય અથવા મામલો નવીન અધિનિર્ણય માટે પરત મોકલવામાં આવે તે સ્થિતિમાં આવી થાપણો પરત કરવામાં આવવી જોઈએ.

૨. એ ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે કે આવક વિભાગે તાજેતરમાં મુંબઈ વડી અદાલતના એનઈએલસીઓ લિ. ના મામલામાં આપેલા હુકમ સામે વિશેષ અનુમતિ અરજિ દાખલ કરી હતી, જેમાં પૂર્વ-જમા રકમના વિલંબિત પરતફેર પર વ્યાજ મંજૂર કરવાના પ્રશ્નને પડકારવામાં આવ્યો હતો કે શું :

(૧) જમાકર્તાને વ્યાજ મંજૂર કરવામાં વડી અદાલત યોગ્ય છે, કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૩૫એફમાં સમાવિષ્ટ કાયદો અપીલકર્તા અંતે અપીલમાં સફળ થાય તેવી પરિસ્થિતિમાં કોઈપણ પ્રકારના વળતરની જોગવાઈ કરતો નથી, અને,

(૨) આ રીતે માંગવામાં આવેલ પરતફેર અધિનિયમની કલમ ૧૧બીની જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવાય છે અને તે પરતફેરના દાવા માટે લાગુ પડતા માપદંડો દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે, કારણ કે રકમ કેન્દ્રીય ઉત્પાદન શુલ્ક અધિનિયમ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૩૫એફ હેઠળ જમા કરવામાં આવી છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે તેના તા. ૨૬૧૧૨૦૦૧ ના હુકમ દ્વારા અપીલ ફગાવી દીધી

હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે ફગાવવાના કારણો સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવ્યા ન હતા છતાં, સુવિધે લિ. અને મહાવીર એલ્યુમિનિયમના મામલામાં તેના અગાઉના ચુકાદાના પ્રકાશમાં એ રીતે અર્થઘટન કરી શકાય છે કે પૂર્વ-જમા રકમની પરતફેર સંબંધિત કાનૂન અંતિમ બની ગયું છે.

૩. એકરૂપતા પ્રાપ્ત કરવા અને આવા પરતફેરને નિયંત્રિત કરવા હેતુથી આ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે કેન્દ્રીય આબકારી અધિનિયમ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૧૧બી(૧) હેઠળ અથવા કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૨૭(૧) હેઠળ પરતફેર અરજીઓ પર આગ્રહ રાખવાની જરૂર નથી. આવી જમા રકમ કરનાર વ્યક્તિ તરફથી, રકમ પરત કરવાની વિનંતી કરતો એક સરળ પત્ર, તેની સાથે અપીલમાં હુકમ અથવા સીઈજીએટીના હુકમની પ્રમાણિત ઝેરોક્સ નકલ, જેના અનુસંધાને કરવામાં આવેલી જમા રકમ પરત કરવા યોગ્ય બને છે, અને ટી.આર.૬ સ્વરૂપમાં ચાલાનની પ્રમાણિત ઝેરોક્સ નકલ, જે આવી જમા રકમની ચુકવણીનું પ્રમાણ આપે છે, સંબંધિત કેન્દ્રીય આબકારી અથવા કસ્ટમ્સના સહાયક/ઉપ આચુક્તને, જે કેસ હોય તે મુજબ, સંબોધિત કરવામાં આવેલ હોય, તે હેતુ માટે પૂરતું ગણાશે. આવા જમા પરત કરવા માટે પરોક્ષ કર અધિનિયમોની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ અગાઉથી કરવામાં આવેલી તમામ બાકી પરતફેર અરજીઓ, જે સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ બાકી છે, તે પણ જમા રકમ પરત કરવાની માંગ કરતા સરળ પત્રો તરીકે જ ગણવામાં આવશે અને તે મુજબ તેમનો નિકાલ કરવામાં

આવશે. તેવી જ રીતે, રોકડ જમા રકમના બદલે અમલમાં મૂકવામાં આવેલી બેંક ગેરંટી પણ પરત કરવામાં આવશે.

જ. ઉપરોક્ત સૂચનાઓ ક્ષેત્રિય રચનાઓના ધ્યાન પર લાવવામાં આવે અને દિશાનિર્દેશોનું પાલન કરવા તેમજ તમામ દાવાઓને કોઈપણ વધુ વિલંબ વિના નિકાલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે. કોઈપણ વિચલન તથા વિલંબિત પરતફેર પર વ્યાજની પરિણામરૂપ જવાબદારીને કડક રીતે જોવામાં આવશે.

પ. તમામ વેપાર સંઘોને તેમના સભ્યો તથા સામાન્ય રીતે વેપાર જગતના જ્ઞાનમાં આ પરિપત્રની વિષયવસ્તુ લાવવા વિનંતી કરવામાં આવી શકે.

ઙ. કૃપા કરીને પ્રાપ્તિની પાવતી આપશો. [સ્ત્રોત : એમ.એફ.(ડી.આર.) એફ.નં. ૨૭૫/૩૭/૨કેસી.એક્સ.૮એ, તા. ૨૧૨૦૦૨]"

૨.૧.૨૦૦૨ના પરિપત્રની સામગ્રીનું સાવચેતીપૂર્વકનું અવલોકન કરવાથી પૂર્વ-જમા રકમની પરતફેર માટેની પદ્ધતિઓ શું છે તે સ્પષ્ટ થાય છે. તેમાં ફરીથી પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો કે સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ મુજબ આવી પૂર્વ-જમા રકમ ટ્રિબ્યુનલ, અદાલત અથવા અન્ય રાજસ્વ સત્તાધિકારીએ પસાર કરેલા હુકમની તારીખથી ૩ મહિનાની અંદર પરત કરવી જ જોઈએ, જો કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા રાજસ્વ સત્તાધિકારી, ટ્રિબ્યુનલ અથવા અદાલતના હુકમ પર સ્થગિતી આપવામાં આવી હોય તો અલગ બાબત છે. વિભાગે ઉપરોક્ત પરિપત્રમાં અત્યંત સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે આવા કેસોમાં ૩ મહિનાની

અવધિથી વધુ વિલંબને પ્રતિકૂળ દષ્ટિએ જોવામાં આવશે અને સંબંધિત બાકીદાર અધિકારીઓ વિરુદ્ધ યોગ્ય શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવશે. તમામ સંબંધિતોને એ નોંધ લેવા માટે પણ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો ટ્રિબ્યુનલ/અદાલતના કોઈ આદેશોને કારણે આવી જવાબદારી ઊભી થાય તો બાકીદાર પર વ્યાજની જવાબદારી આવશે, આવા આદેશોનું પાલન કરવું ફરજિયાત રહેશે અને તે સંબંધિત અધિકારીઓ પાસેથી વસૂલ કરી શકાશે. તમામ કમિશનરોને આ સૂચનાઓ અમલમાં મૂકવા તથા યોગ્ય દેખરેખની વ્યવસ્થા દ્વારા તેમનો અમલ સુનિશ્ચિત કરવા સલાહ આપવામાં આવી હતી. વધુમાં, ખાસ કરીને ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે સંબંધિત અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના કમિશનરોને સલાહ આપવામાં આવે કે વડી અદાલતોમાં લંબિત સમાન પ્રકારના મુદ્દાઓ પાછા ખેંચી લેવા અને પાલન અંગે અહેવાલ આપવો જોઈએ, તેમજ બોર્ડ વ્યાજની ચુકવણી માટે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અગાઉથી પસાર કરાયેલા આદેશોને અમલમાં મૂકવાનો પણ નિર્ણય કર્યો છે અને ચુકવણીપાત્ર વ્યાજ તાત્કાલિક ચૂકવવામાં આવવું જોઈએ.

ઉપરોક્ત પરિચ્છેદમાં (સુપ્રા) ઉલ્લેખિત તથ્યો અને કાયદો સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે વિવિધ વડી અદાલતો તેમજ આ અદાલતે ધારણ કરેલ મુજબ, અપીલકર્તા નિર્વિવાદ રીતે અધિનિયમની કલમ ૨૧૪ અને ૨૪૪ હેઠળ વ્યાજ મેળવવા હકદાર હતો. હાલની મામલામાં, અપીલકર્તાની રકમ વિભાગે કોઈ ચુકિતસંગત કારણ વિના અને સંપૂર્ણપણે અન્યાયપૂર્ણ રીતે ૧૭ વર્ષ સુધી અટકાવી રાખી

હતી. વ્યાજની ચુકવણી માત્ર આ અદાલત દ્વારા સિવિલ અપીલ ક્રમાંક ૧૮૮૭ ઓફ ૧૯૯૨, તા. ૩૦.૦૪.૧૯૯૭ માં કરાયેલ હસ્તક્ષેપ અને નિર્દેશના પરિણામે જ કરવામાં આવી હતી. રિફંડની વિલંબિત ચુકવણી પરનું વ્યાજ અપીલકર્તાને ૨૭.૦૩.૧૯૮૧ અને ૩૦.૦૪.૧૯૮૬ ના રોજ સામાવાળાઓના અધિકારીઓએ લીધેલા ભૂલભર્યા અભિપ્રાયને કારણે ચૂકવવામાં આવ્યું નહોતું. રિફંડ પરનું વ્યાજ અપીલકર્તાને નોંધપાત્ર વિલંબ પછી મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી આ વિલંબના સમયગાળા માટે તે વળતર મેળવવા હકદાર હોવો જોઈએ. હાઈકોર્ટે આ બાબતની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ કે આકલનભોગીઓ પાસેથી વ્યાજ વસૂલ કરતી વખતે વિભાગ પ્રથમ વ્યાજ તરફ ચુકવેલ રકમનું સમાયોજન કરે છે, જેથી બાકી ચૂકવવાપાત્ર કરની મૂડીરકમ બાકી રહે અને સંપૂર્ણ બાકી રકમ ચૂકવાઈ જાય ત્યાં સુધી તેઓ વ્યાજ વસૂલવા હકદાર બને. પરંતુ જ્યારે કરના રિફંડ પર વ્યાજ આપવાની વાત આવે છે, ત્યારે રિફંડની રકમનું પ્રથમ કર તરફ સમાયોજન કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ બાકીની રકમ વ્યાજ તરફ ગણવામાં આવે છે. તેથી વિભાગ જે અભિપ્રાય અપનાવે છે તે મુજબ, તેઓ માત્ર કરના રિફંડની તારીખ સુધી જ વ્યાજ ચૂકવવા જવાબદાર બને છે, જ્યારે રિફંડ પરના વ્યાજની ચુકવણીમાં વિલંબ કરીને તેઓ આકલનભોગીઓની રકમનો લાભ લે છે અને તે માટે વધુ વ્યાજ ચૂકવવાની કોઈ વધારાની જવાબદારી ઉપજવા દેતા નથી. સામાવાળાઓએ અપનાવેલો આ અભિગમ સ્વભાવથી ભેદભાવપૂર્ણ છે અને તેથી લાખો લાખ આકલનભોગીઓને ગંભીર નુકસાન પહોંચાડે છે. અત્યંત મોટા પ્રમાણમાં આકલનભોગીઓ પ્રતિકૂલ અસર અનુભવે છે, કારણ કે હવે

આવકવેરા વિભાગ આકલનભોગીઓને કાયદેસર રીતે તથા નિર્વિવાદ રીતે બાકી રહેલી વ્યાજની રકમ સહેલાઈથી ચૂકવવાનો ઇનકાર કરી શકે છે, જેમ કે હાલની મામલામાં બન્યું છે. ઉપરોક્ત મુજબ અપીલકર્તાનો કેસ એવો છે કે હાલની મામલામાં આકલન વર્ષ ૧૯૭૮-૭૯ માટે, પોતાની કોઈ ભૂલ વિના અને માત્ર આવકવેરા વિભાગના સ્વીકાર્ય રીતે ગેરકાયદેસર કૃત્યોને કારણે, ૧૭ વર્ષ સુધીના ગાળામાં રૂપિયા ૪૦ લાખ જેટલી રકમથી તે વંચિત રાખવામાં આવ્યો હતો અને વિભાગ તરફથી કોઈપણ પ્રકારનું વળતર આપવામાં આવ્યું નહોતું. આવા કૃત્યો અને તેમના પરિણામોએ, અમારા મત મુજબ, ન્યાયના સંચાલન અને કાયદાના શાસન પર ગંભીર અસર પોહંચાડી છે.

પરિતોષિક:

શબ્દ 'કમ્પેન્સેશન' ની વ્યાખ્યા પી. રામનાથ અચ્યરનાં એડવાન્સ લો લેક્સિકોન, ૩૭ આવૃત્તિ, ૨૦૦૫, પાનું ૯૧૮ માં નીચે મુજબ કરવામાં આવી છે:

કોઈ અદાલત દ્વારા કરાવવા માટે આદેશિત કાર્ય, અથવા કોઈ અદાલત દ્વારા ચૂકવવા માટે આદેશિત રકમ, એવી વ્યક્તિ દ્વારા, જેના કૃત્યો અથવા ચૂકથી અન્ય વ્યક્તિને નુકસાન અથવા ઇજા પહોંચી હોય, જેથી તેનાથી હાનિગ્રસ્ત વ્યક્તિને તેની હાનિના સમકક્ષ મૂલ્યની પ્રાપ્તિ થાય, અથવા તેને તેની ઇજાના સંબંધમાં પૂર્ણ વળતર પ્રાપ્ત થાય; ખરીદાયેલ વિશેષાધિકાર માટેનું પ્રતિફળ અથવા કિંમત; સમકક્ષ તરીકે આપેલી અથવા પ્રાપ્ત કરેલી કોઈ વસ્તુ; મૂલ્ય

અથવા રકમમાં સમકક્ષ આપવાનો ક્રમ; લીધેલ મિલ્કત માટે અથવા અન્યને કરાચેલ ઇજા માટે અપાચેલ સમકક્ષ; મૂલ્યના માપરૂપ માત્ર નાણાંમાં, અથવા અન્ય રીતે વાસ્તવિક મૂલ્યરૂપે પ્રદાન કરાચેલ સમકક્ષની પરત આપવી; મૂલ્યરૂપે પ્રતિકર; પ્રાપ્ત કરેલી વસ્તુ માટે અપાચેલ પ્રતિકર, સહન કરાચેલી સમગ્ર ઇજા માટેનું વળતર; દરેક પ્રકારની ઇજા અથવા નુકસાન માટેનું પારિતોષિક અથવા સંતોષ; સમયના નુકસાન, આવશ્યક ખર્ચાઓ અને જો તે પરિણામરૂપ થયું હોય તો કાયમી અશક્તતા માટેનું પારિતોષિક; કરાર અથવા ફરજના ભંગથી પ્રત્યક્ષ અને નિકટ કારણસર થયેલી ઇજા માટેનું પારિતોષિક; કર્મચારી અથવા અધિકારીને અપાચેલ પારિતોષિક અથવા વેતન.

આ બાબતમાં કોઈ શંકા રહી શકતી નથી કે પરત કરવામાં આવેલી રકમ પર વ્યાજ આપવાનો નિર્ધારણ તે સમયે અમલમાં રહેલી કાયદાની વૈધાનિક જોગવાઈઓ અનુસાર તથા દરેક કેસના વિશિષ્ટ તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને આધારે થાય છે. જ્યારે અધિનિયમ હેઠળ કોઈ વિશિષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, ત્યારે આવી જોગવાઈએ જ તે ક્ષેત્રને શાસિત કરવું પડે. તેથી, વળતર પર વ્યાજનો દર નિર્ધારિત કરતી વખતે અદાલતે તમામ સંબંધિત પરિબલોનો વિચાર કરવો પડે છે. (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૨. ઉપરોક્તથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આ બાબત જાળવી રાખી હતી કે પરતફેરની રકમ પરનું વ્યાજ, જો કાયદા દ્વારા ઠેરવવામાં આવેલ હોય, તો તે જ ક્ષેત્રને નિયંત્રિત કરશે, પરંતુ વળતર પર

વ્યાજનો દર નક્કી કરતી વખતે અદાલતે તમામ સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લેવા પડે છે. ૧૩. વડી ખંડપીઠના પાછળના નિર્ણયમાં

આવકવેરા આયુક્તના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત

કર, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લૂરો કેમિકલ્સ

(ઉપરોક્ત) માં પરિણેદો ૫, ૬, અને ૭ ખાતે, નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું અને ઠેરવવામાં આવેલ હતું:-

૫. આસેસીને ચૂકવવાની બાકી રહેલી રકમ પરત કરવામાં રેવન્યૂ તરફથી અસંગત વિલંબ થયો હોવાથી, આ અદાલતે એવું યોગ્ય માન્યું હતું કે આસેસીને યોગ્ય અને પૂરતું વળતર આપવામાં આવવું જોઈએ અને તેથી, ચુકાદાના પરિણેદ ૫૧ માં, આસેસીને વળતર આપતાં અદાલતે રેવન્યૂને બે અવધિઓ માટે વ્યાજ સ્વરૂપે વળતર ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, એટલે કે; મૂલ્યાંકન વર્ષો ૧૯૭૭-૭૮, ૧૯૭૮-૭૯, ૧૯૮૧-૮૨, ૧૯૮૨-૮૩ માટે રૂ. ૪૦,૮૪,૯૦૬ ની રકમ તથા ૩૧ માર્ચ, ૧૯૮૬ થી ૨૭ માર્ચ, ૧૯૯૮ સુધી ૯ ટકા વ્યાજ, અને ચુકવણીમાં ચૂક થાય તો, ઉપરોક્ત અવધિ માટે દર વર્ષ ૧૫ ટકા દંડાત્મક વ્યાજ ચૂકવવું.

૬. અમારા વિચારપૂર્વકના મત મુજબ, ઉપરોક્ત ચુકાદાનો કરદાતાઓ દ્વારા અને આવકવેરા વિભાગ દ્વારા પાછા ખોટો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને તેનો ખોટો અર્થઘટન કરવામાં આવ્યો છે. તેમનો એવો મત છે કે સેન્ડવિક કેસમાં

(ઉપરોક્ત) આ અદાલતે આવકવેરા વિભાગને ચુકવણીમાં વિલંબ થવા પર કાયદાકીય વ્યાજ ઉપર વ્યાજ ચૂકવવા નિર્દેશ કર્યો હતો. અન્ય શબ્દોમાં, એવો અર્થ મૂકવામાં આવ્યો છે કે કાયદાકીય અવધિની અંદર ચૂકવવાનું વ્યાજ પરત કરવામાં આવકવેરા વિભાગ નિષ્ફળ જાય, તો તેવા પ્રસંગે આવકવેરા વિભાગ વ્યાજ પર વ્યાજ ચૂકવવા બાધ્ય છે.

૭. જેમ કે અમે અગાઉથી નોંધ્યું છે, સેન્ડવિક કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલત એ પ્રશ્ન પર વિચારણા કરી રહી હતી કે, જે આકારણીભોગી ને દાયકાઓ સુધી વ્યાજની પરતફેર મેળવવા માટે રાહ જોવી પડે, તેને કાયદેસરની મુદત વીતી ગયા પછી તેની ચુકવણીમાં થયેલા વિલંબને કારણે તેને થયેલા ભારે અહિત માટે વળતર આપવામાં આવવું જોઈએ કે નહીં. તે કેસની હકીકતોમાં, આ અદાલત આ નિષ્કર્ષે પહોંચી હતી કે નિયામક પ્રાધિકરણની તરફથી કેટલીક રકમની પરતફેર કરવામાં, જેમાં કાયદેસર વ્યાજનો પણ સમાવેશ થતો હતો, અતિશય વિલંબ થયો હતો અને તેથી, તે જ બાબતે નિયામક પ્રાધિકરણને વ્યાજ ઉપર વ્યાજ નહીં પરંતુ વળતર ચૂકવવાનો નિર્દેશ કર્યો હતો.

૧૪.ઉપરોક્તથી દર્શાવે છે કે વિશાળ પીઠના અનુવર્તી નિર્ણયમાં, સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ.

ના કેસમાં લેવાયેલો નિર્ણય એવો ધારવામાં આવ્યો હતો કે

આવકવેરા કમિશનર તથા અન્ય (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયને એવો અર્થ આપી પાંચી શકાતો નથી કે કાનૂની મુદતની અંદર ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ પરત કરવામાં

નિષ્ફળતા થાય ત્યારે રાજ્ય આવકને વ્યાજ પર વ્યાજ ચૂકવવાની ફરજ છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં ઠરાવ્યું હતું કે સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ. આવકવેરા કમિશનર તથા અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસના વિશિષ્ટ તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં અદાલતે આ નિષ્કર્ષે પહોંચી હતી કે કેટલીક રકમ પરત કરવામાં, જેમાં કાનૂની વ્યાજનો પણ સમાવેશ થાય છે, સરકાર તરફથી અતિશય વિલંબ થયો હતો અને તેથી રાજ્ય આવકને તે માટે વળતર ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ વ્યાજ પર વ્યાજ નહીં.

૧૫. અમારા મતે, ઉપર ઉલ્લેખિત સર્વોચ્ચ અદાલતના કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફૂલૂઓરો કેમિકલ્સ (પૂર્વોક્ત) ના મામલામાં કરેલ અવલોકનો અનુસાર, કાયદેસર વ્યાજની બિનચૂકવણી બદલ વ્યાજ પર વ્યાજના સ્વરૂપે વળતર ચૂકવવાની સરકારની બાધ્યતા સ્વીકારવામાં આવી નહોતી. વધુમાં, ઉપરોક્ત સર્વોચ્ચ અદાલતની વિશાળ પીઠના નિર્ણયના પરિચ્છેદ ૭ માં એવો અવલોકન કરવામાં આવ્યો હતો કે, કાયદા હેઠળ જોગવાયેલ વ્યાજ, જેનું દાવું આસેસી દ્વારા રેવન્યુ સામે કરી શકાય, તે ઉપલબ્ધ રહેશે અને આવા કાયદેસર વ્યાજ પર વ્યાજ ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં.

૧૬. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સેન્ડવિક એશિયા લિમિટેડ વિ. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ એન્ડ અર્સ (ઉપરોક્ત) મામલામાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય તથા ત્યારબાદ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફૂલૂઓરો કેમિકલ્સ (ઉપરોક્ત) મામલામાં લાર્જર બેન્ય દ્વારા આપવામાં આવેલા

નિર્ણયના સંયુક્ત વાચનથી એવું પ્રગટ થાય છે કે મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા વ્યાજ પર વ્યાજ ચૂકવવાની જવાબદારીને મંજૂરી આપવામાં આવી નથી અને તે હદ સુધી મહેસૂલ વિભાગની દલીલ ટકી શકે છે. પરંતુ મહેસૂલ વિભાગની વધુ દલીલ એવી છે કે કરની રકમની પરતફેર અથવા કર તરફ જમા કરાયેલ રકમની પરતફેર કરવાની હોય ત્યારે કોઈપણ પ્રકારનું વ્યાજ ચૂકવવાપાત્ર નહીં બને અને વળતરાત્મક ઉપાય તરીકે કોઈપણ પ્રકારનું વ્યાજ ઉપલબ્ધ નહીં હોય.

૧૭.અમારા મત મુજબ, આકારણીગ્રાહકને તેની કાયદેસરપણે બાકી રહેલી રકમો પ્રાપ્ત કરવામાં થયેલ વિલંબ બદલ વળતર આપવાના સામાન્ય સિદ્ધાંતોને, કમિશનર ઓફ ઈનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતની વિશાળ પીઠ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવ્યા નથી.

૧૮.ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અમે માનીએ છીએ કે અરજદાર – એસેસી વળતર મેળવવા હકદાર રહેશે અને વ્યાજ વળતરરૂપે આપીને મંજૂર કરી શકાય, પરંતુ જેવું વ્યાજ વળતરરૂપે મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે, તેવા વ્યાજ પર વ્યાજ સ્વરૂપે વધુ વળતર મેળવવા તે હકદાર રહેશે નહીં.

૧૯. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, અમને એવું જણાય છે કે જ્યારે વ્યાજ વળતરાત્મક ઉપાય તરીકે મંજૂર કરવાનું હોય ત્યારે અદાલત વાજબી અભિગમ અપનાવી શકે છે, પરંતુ વધુ સાવચેતી સાથે કે આવા વ્યાજ પર વ્યાજ આપવાનો હુકમ, સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત અનુસંદર્ભિત અનુવર્તી નિર્ણય મુજબ,

કમિશનર ઓફ ઈનકમ ટેક્સ, ગુજરાત વિ. ગુજરાત ફ્લુઓરો કેમિકલ્સ (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં, કરી શકાય નહીં.

૨૦. અમે આ નોંધ કરી શકીએ છીએ કે અમે તથ્યોનો વિગતવાર ઉદ્દેખ કર્યો નથી, કારણ કે તેઓ આ અદાલતના અગાઉના તા. ૩.૭.૨૦૦૭ના ચુકાદામાં વિસ્તૃત રીતે વિચારવામાં આવ્યા છે અને વધુમાં સ્વીકારાયેલ સ્થિતિ એવી છે કે પરતફેર પહેલેથી જ કરવામાં આવી હતી અને અરજિ જમા કરાયેલ રકમની આવી પરતફેર પર વ્યાજ મંજૂર કરીને વળતર સંબંધિત હતી.

૨૧. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, સામાવાળાઓને અરજીકર્તાને ૧ જુલાઈ, ૧૯૮૭ થી ૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૯૦ સુધીના સમયગાળા માટે પરત કરવામાં આવેલી રકમ પર વાર્ષિક ૯% ના દરે વ્યાજ સ્વરૂપે વળતર મંજૂર કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨૨. ઉપરોક્ત હદ સુધી નિયમ સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે. હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, ખર્ચ બાબતે કોઈ હુકમ કરવામાં આવતો નથી.

(જયંત પટેલ, ન્યાયમૂર્તિ)

(એસ. એચ. વોરા, ન્યાયમૂર્તિ)

The translation of this judgment has been provided by M/s

Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.